

**DRAMMEN
KOMMUNE**
– et godt sted å leve

Kommunedirektørens forslag til handlings- og økonomiplan 2024-2027

Hovedutvalget for helse og omsorg, 22. november 2023

Det store bildet for Norge

- Mindre handlingsrom i budsjettene
- Færre i yrkesaktiv alder bak hver pensjonist i tiårene som kommer
- Norge ligger på toppen i Europa i ressursbruk til helse- og omsorgstjenestene
- Høy andel mottakere av uføretrygd og andre helserelaterte ytelser, mange i arbeidsdyktig alder står utenfor arbeidslivet

Drammen i det store bildet

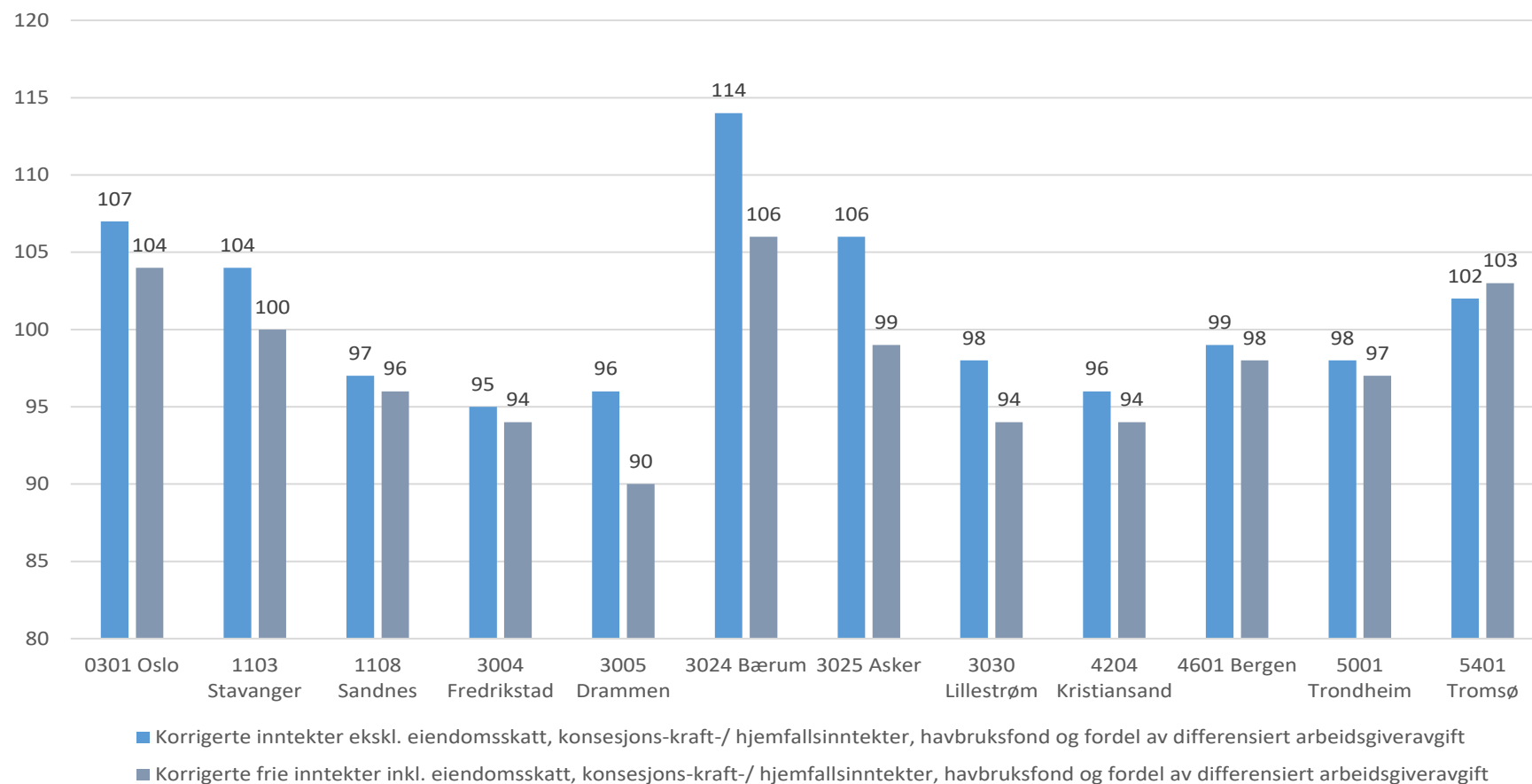
- Kommunen har stram økonomi
- Lave inntekter, men effektiv drift
- Store behov: Aldrende befolkning, levekår og investeringer
- Ikke stort nok netto driftsresultat for videre investeringer og bærekraftig driftsøkonomi
- Veksten i innbyggertall flatet ut, men noe høyere med flyktninger siste år.

Drammen har fortsatt lavest inntektsnivå blant ASSS-kommunene*

Frie inntekter i % av landsgjennomsnitt i 2022
Med og uten eiendomsskatt mv.

* ASSS-samarbeidet omfatter landets 12 største kommuner

Drammen kommune drives effektivt

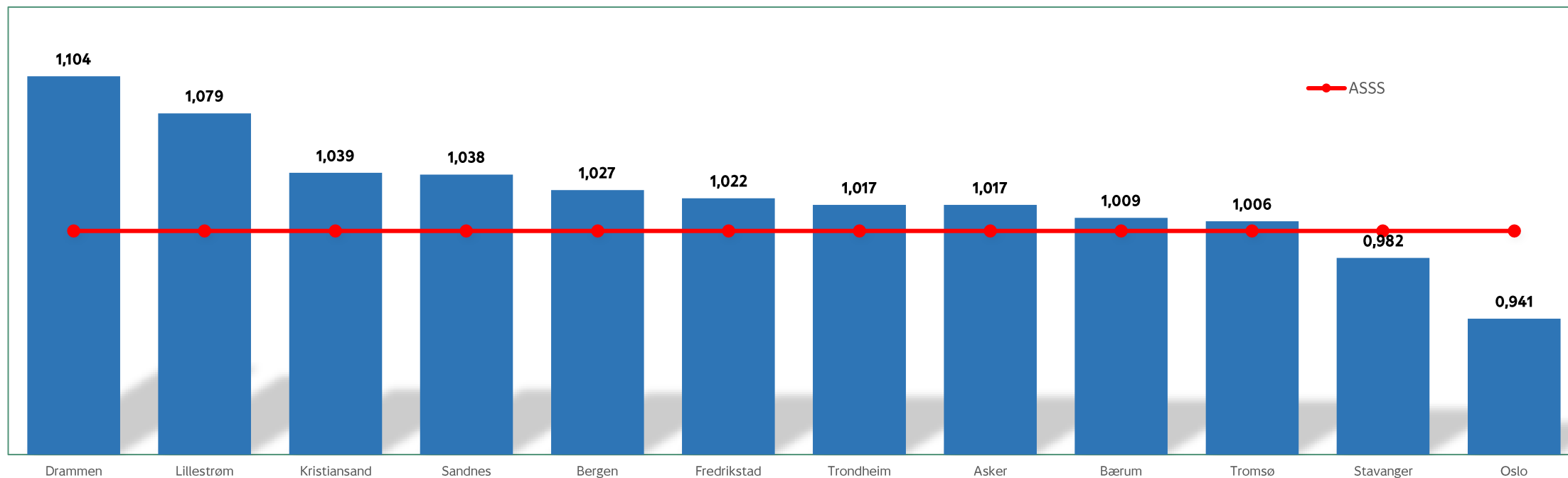

- Utgiftsbehovet i Drammen er 3,4 prosent høyere enn snittet i landet og ASSS
- Inntekter pr. innbygger i Drammen var 6.640 kroner lavere enn landsgjennomsnittet og tilsvarer en mindreinntekt på 680 millioner kroner i året
- KS' beregninger viser at Drammen har en mindreutgift i forhold til vårt beregnede utgiftsbehov på 660 millioner kroner i året
- Drammen har lavere inntekter enn landet, også når vi korrigerer for behov, og det betyr at vi må drive mer kostnadseffektivt enn andre kommuner
- De store sektorene i Drammen drives med veldig lave kostnader, og handlingsrommet ligger derfor først og fremst på struktur og organisering

ASSS: Effektivitet i 2022

Effektivitet
ASSS-snitt er 1

Budskap i HØP 23-26

Tall i 1000 kroner	Revidert budsjett 2022	2023	2024	2025	2026
Netto driftsresultat forslag HØP 2023-2026 (- = netto driftsoverskudd)	-43 245	-98 651	-12 391	-141 509	-144 486
<i>Resultatgrad</i>	<i>0,6 %</i>	<i>1,1 %</i>	<i>0,1 %</i>	<i>1,6 %</i>	<i>1,7 %</i>
Netto driftsresultat ex. ekstra utbytte (- = netto driftsoverskudd)	4 755	31 349	27 609	-91 509	-104 486
<i>Resultatgrad ex. ekstra utbytte</i>	<i>-0,1 %</i>	<i>-0,4 %</i>	<i>-0,3 %</i>	<i>1,1 %</i>	<i>1,2 %</i>
Netto driftsresultat ex. ekstra utbytte og nytt innsparingskrav (- = netto driftsoverskudd)	4 755	31 349	27 609	43 491	45 514
<i>Resultatgrad ex. ekstra utbytte og nytt innsparingskrav</i>	<i>-0,1 %</i>	<i>-0,4 %</i>	<i>-0,3 %</i>	<i>-0,5 %</i>	<i>-0,5 %</i>
Ekstra utbytte *	48 000	130 000	40 000	50 000	40 000
Nytt innsparingskrav				135 000	150 000

- Det økonomiske handlingsrommet er svært lite
- Behov for redusere driftskostnadene med 135 millioner kroner i 2025 og 150 millioner kroner i 2026
- I løpet av 2024 må aktuelle tiltak for å redusere driftsnivået identifiseres og vedtas for å få effekt fra 2025, og dette vil kreve politisk handlekraft

Vedtak i rammesaken for 2024-27

- Kommunestyret ber rådmannen i arbeidet med handlings- og økonomiplan for 2024-2027 legge til grunn følgende styringssignaler om prioritering og oppdrag:
  - De finansielle handlingsreglene fastsatt i kommunens økonomireglement videreføres.
  - Ambisjonsnivået om netto driftsresultat på 1,75 prosent opprettholdes, men er ikke realistisk i kommende handlings- og økonomiplanperiode.
  - Kommunestyret ber rådmannen legge til grunn Krokstad 2 i det videre arbeidet.
  - Investeringsrammer til oppgradering og fornyelse videreføres med 400 millioner kroner per år. Det foretas en ny gjennomgang av fordeling av rammene.
  - Det innarbeides oppdaterte demografiberegninger.

Økonomiske rammer - større utfordringer

- Budsjettutfordringene i 2024 er forsterket utover det som ble skissert i HØP 2023-26
- Flere programområder har økonomiske utfordringer og for høy fart inn i 2024
- Marginal reell vekst i kommunenes frie inntekter i statsbudsjettet
- Høyere rentenivå bidrar til å øke kommunekassens finansutgifter betydelig

Økonomiske rammer - krevende omstilling

- Krevende å realisere innsparinger i driften på 150 millioner kroner
- God prosess er viktig for å ivareta kvalitet og riktig nivå på de kommunale tjenestene
- Formannskapet og hovedutvalgene vil være løpende involvert fram mot behandlingen av rammesaken i juni, som gir viktige føringer for HØP 2025-28

Statsbudsjettet - kommuneopplegget 2024

Vekst frie inntekter

5,1
mrd

Demografi og pensjon

3,1+1,8
mrd.

Styrket tjenestetilbud

0,2
mrd

Statsbudsjettet

- frie inntekter i 2024

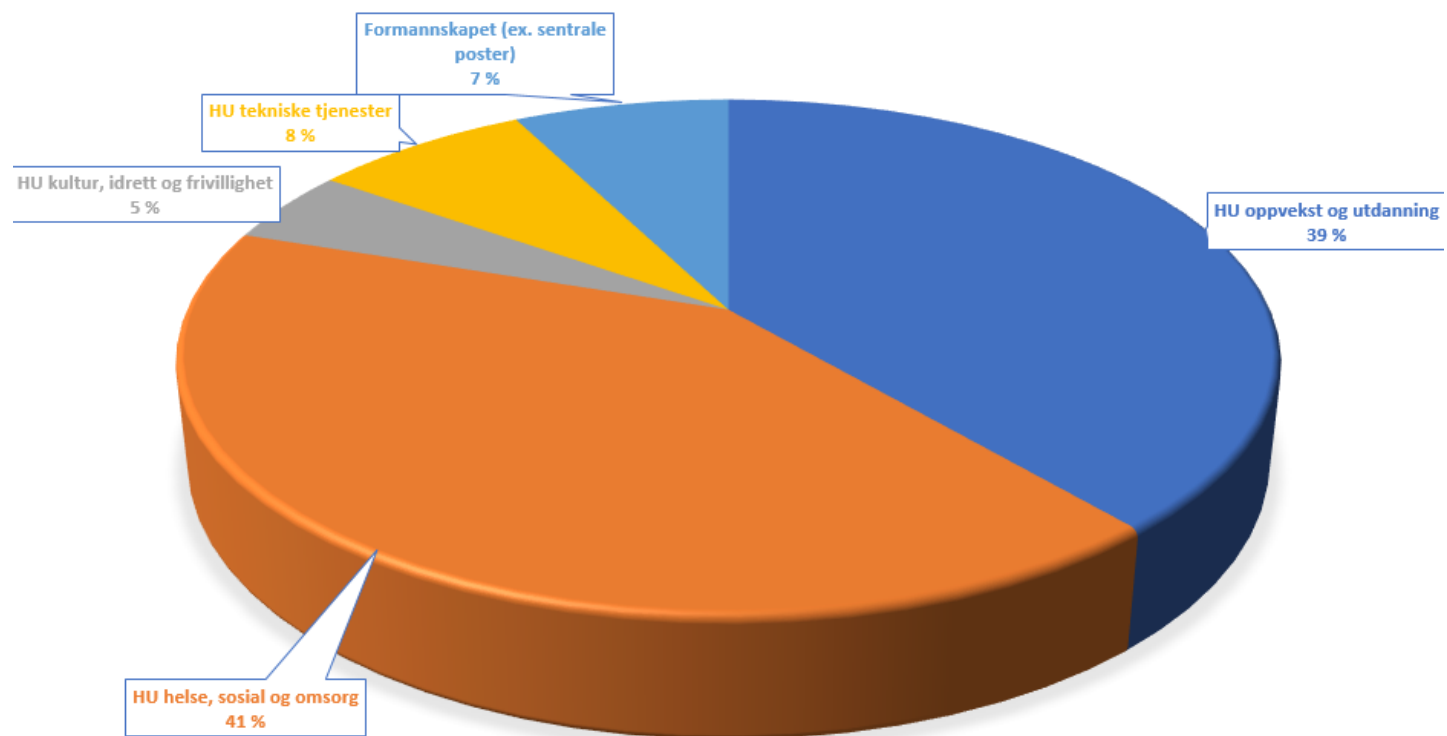

- Innenfor veksten i de frie inntektene (200 millioner) – «merkede midler» - peker regjeringen på følgende satsinger
  - Helse og rus
  - Styrking av helsestasjon og skolehelsetjeneste
  - Pott til kommunene som taper mest på modellen for gradert basiskriterium
- Inklusiv de «merkede midlene» er handlingsrommet utover demografi og pensjon spist opp
- I tillegg er det en rekke oppgaveendringer mv. som påvirker rammetilskuddet og som kommer i tillegg til den reelle veksten med angitt virkning for Drammen:
  - Redusert maksimalpris i barnehage fra 01.08.24 (+ 28,6 mill. kr)
  - Redusert periode for kontantstøtte fra 01.08.24 (+ 2,2 mill. kr)
  - Redusert pensjonspåslag for frittstående private barnehager (- 1,1 mill. Kr)
  - En rekke helårsvirkninger av forslag som er innført i 2023 (+ 28,8 mill. kr allerede innarbeidet i HØP 2023-2026)

Hovedutvalgenes utgiftsrammer

Driftsbudsjettet

- hovedstørrelser

	Oppr. budsjett 2023	HØP 2024	HØP 2025	HØP 2026	HØP 2027
Skatt og rammetilskudd	- 6.612.842	- 7.121.413	- 7.158.061	- 7.184.258	- 7.231.080
Øvrige sentrale inntekter	- 328.689	- 360.434	- 299.206	- 252.973	- 222.262
Sentrale utgifter	1.519.758	1.598.311	1.581.645	1.548.829	1.553.276
Programområdenes netto driftsrammer totalt	5.588.050	6.064.498	6.051.950	5.986.484	5.961.475
Netto finansutgifter og -inntekter, ekskl. utbytte	317.073	402.596	404.469	432.818	495.052
Utbytte	- 250.000	- 192.000	- 192.000	- 192.000	- 192.000
Ufordelt innsparingskrav	0	- 30.000	- 150.000	- 150.000	- 150.000
Motpost avskrivninger	- 330.000	- 330.000	- 330.000	- 330.000	- 330.000
Netto driftsresultat	- 96.651	31.559	- 91.203	- 141.100	- 115.539
Netto driftsresultat i % av bto driftsinntekter	1,10%	- 0,35%	1,00%	1,53%	1,24%

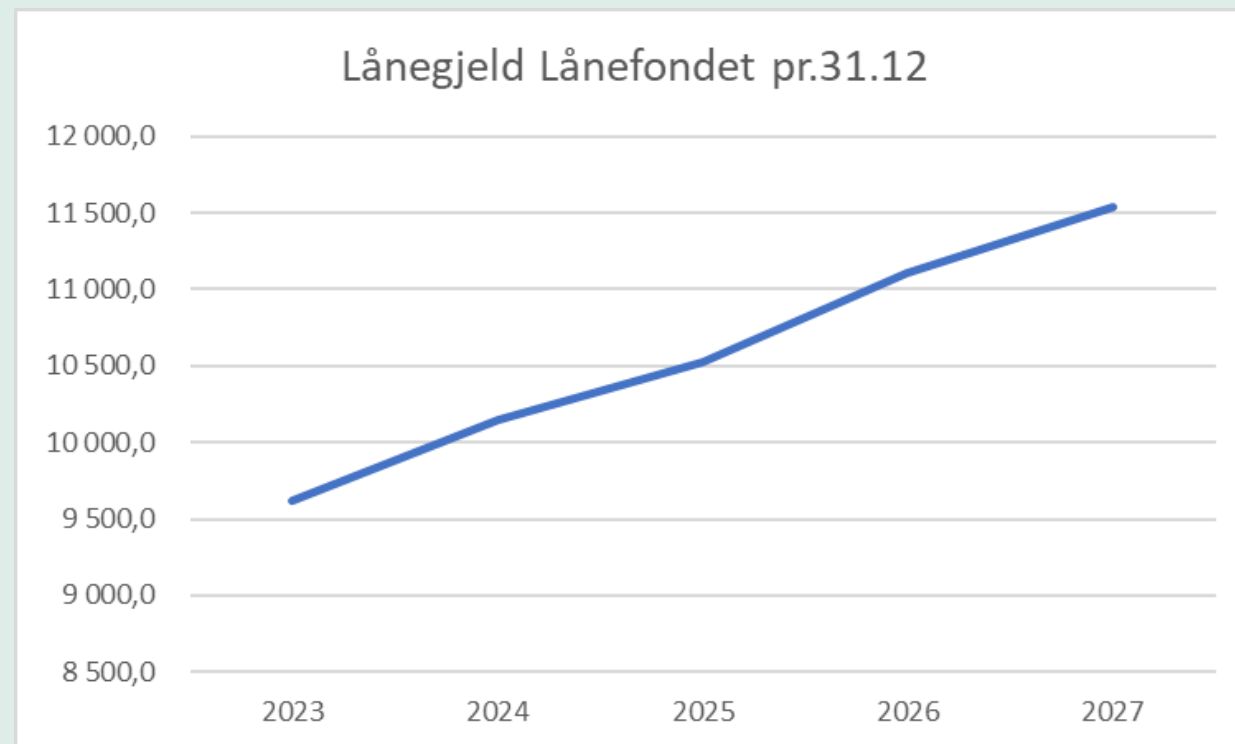

Finans

- Netto finansutgifter (ex. utbytte) øker med 86 millioner kroner fra 2023 til 2024
  - Høyere rentenivå i 2024 – avtar utover i perioden
  - Økt avdragsbelastning
- Lånegjelden anslås å øke fra 9,6 milliarder kroner ved inngangen til 2024 til 11,5 milliarder kroner ved utgangen av 2027
  - Sum lånerammer i perioden er 3,86 milliarder kroner
  - Lånegjelden øker med 1,9 milliarder kroner i perioden

Prosent	2023	2024	2025	2026	2027
Budsjettrente - HØP 2023-2026	4,57	4,46	4,31	4,18	
Budsjettrente - HØP 2024-2027		5,35	4,95	4,35	4,28
Gjennomsnittrente låneportefølje	3,60	4,15	4,05	3,92	3,85

Hovedutvalg for helse og omsorg

P04 Helse

P06 Hjemmetjenester og institusjon

P06 Hjemmetjenester og institusjon

Utfordringsbildet

- Rekrutteringsutfordringer
- Økonomisk ramme
- Demografi
- Heldøgns omsorg

Prioriteringer i henhold til satsinger i handlingsdelen

- Rett bruk av kompetanse
- Mestrings- og trygghetsskapende teknologi

Virkninger av statsbudsjettet

- Investeringstilskudd til heldøgns omsorgsplasser
- I tillegg vil kommunedirektøren vurdere å søke på aktuelle ordninger og tilskudd som kan støtte opp under Drammen kommunes prioriterte satsinger
  - «Jobbvinner»
  - TØRN: Nye arbeids- og organisasjonsformer som kan bidra til bedre bruk av helsepersonellets kompetanse og tid

Gebyrer

- Maksimalsatser for dagopphold, korttidsopphold og langtidsopphold fastsettes av Stortinget
- Ordningen med fritak for betaling for praktisk bistand hjemmehjelp for husholdninger med skattbar nettoinntekt under 2G avvikles
- Prisene for mat til hjemmeboende og beboere i omsorgsboliger er justert med 10,2 prosent, som tilsvarer faktisk prisstigning på mat
- Øvrige priser øker med 4,3 prosent

Rammeoversikt

	Beløp i 1000 kr	2024	2025	2026	2027
Opprinnelig budsjett		1.111.394	1.111.394	1.111.394	1.111.394
Sum vedtak forrige periode		27.625	79.750	104.275	104.275
Sum budsjettendringer inneværende år		- 5.604	- 5.604	- 5.604	- 5.604
Sum lønns- og prisvekst		54.548	54.548	54.548	54.548
Konsekvensjustert ramme		1.187.962	1.240.087	1.264.612	1.264.612
Oppjustert demografi		0	0	0	45.000
Korreksjon redusert prisvekst 2023		- 3.428	- 3.428	- 3.428	- 3.428
Utdanne ufaglærte		3.000	3.000	3.000	3.000
Nye tiltak og realendringer		- 428	- 428	- 428	44.572
Ramme 2024-27		1.187.534	1.239.659	1.264.184	1.309.184

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000 kr	2024	2025	2026	2027	Sum
Infrastruktur strøm og trådløst nettverk	8.000	0	0	0	8.000
Inventar og utstyr hjemmetjenester og institusjon	12.000	17.000	17.000	17.000	63.000
Sum investeringer Drammen kommunekasse	20.000	17.000	17.000	17.000	71.000
Gulskogen omsorgsboliger – heldøgns omsorg	77.000	5.000	0	0	82.000
Helleristningen omsorgsboliger – heldøgns omsorg	10.000	84.000	95.000	16.000	205.000
Konnerud – heldøgns omsorg	2.000	3.000	0	0	5.000
Krokstad sykehjem – heldøgns omsorg	14.000	26.000	420.000	378.000	838.000
Oppgradering bygningsmassen	8.000	8.000	8.000	8.000	32.000
Solberglia sykehjem – heldøgns omsorg	8.000	26.000	26.000	0	60.000
Sum investeringer Drammen Eiendom	119.000	152.000	549.000	402.000	1.222.000
Sum investeringer hjemmetjenester og institusjon	139.000	169.000	566.000	419.000	1.293.000

P04 Helse

Utfordringsbildet

- Rekruttere og beholde faglært helsepersonell
- Fastlegesituasjonen

Prioriteringer i henhold til satsinger i handlingsdelen

- Strategisk oppgavefordeling mellom ulike faggrupper for å sikre optimal og rett bruk av kompetanse
- Heve ansattes kunnskap om mulighetene ved bruk av mestrings- og trygghetsskapende teknologi

BLODPRØVEKURV
MEDISINROM 3 ETG

Virkninger av statsbudsjettet

- Øke bevilgningen til fastlegene gjennom det pasienttilpassede basistilskuddet
- Øke bevilgningen til avtaler mellom kommuner og alle som starter spesialisering som allmennlege
- Økning i det årlige antallet utlyste stillinger til leger i spesialisering (LIS1)
- Øke egenandelene med 4,35 prosent for blant annet lege-, psykolog- og fysioterapitjenester

Andre forhold av økonomisk betydning

- Kommunedirektøren foreslår å videreføre styrkingen av programområdet fra 2. tertial, slik at økningen i basistilskuddet blir kompensert med helårsvirkning
- Ekstra innsats for å få nok fastleger, men dette dekkes innenfor programområdets rammer

Rammeoversikt

	Beløp i 1000 kr	2024	2025	2026	2027
Opprinnelig budsjett		340.181	340.181	340.181	340.181
Sum vedtak forrige periode		5.422	6.422	7.122	7.122
Sum budsjettendringer inneværende år		2.954	2.954	2.954	2.954
Sum lønns- og prisvekst		16.574	16.574	16.574	16.574
Konsekvensjustert ramme		365.132	366.132	366.832	366.832
Korreksjon redusert prisvekst 2023		- 1.314	- 1.314	- 1.314	- 1.314
Basistilskudd		7.900	7.900	7.900	7.900
E-helse – Norsk helsenet		650	650	650	650
Manglende tilført budsjettmidler, lønnsoppgjør for legevaktens nattleger		909	909	909	909
Manglende tilført budsjettmidler, lønnsoppgjør LIS1-leger		700	700	700	700
Norsk Pasientskadeerstatning (NPE)		650	650	650	650
Nye tiltak og realendringer		9.495	9.495	9.495	9.495
Ramme 2024-27		374.627	375.627	376.327	376.327

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000 kr	2024	2025	2026	2027	Sum
Inventar og utstyr helse	1.000	2.000	1.000	1.000	5.000
Sum investeringer Drammen kommunekasse	1.000	2.000	1.000	1.000	5.000
Sum investeringer helse	1.000	2.000	1.000	1.000	5.000

Oppsummering og utfordringen for 2024 - Drammen kommune samlet

- Stramme økonomiske rammer med lite rom for prioritering av nye tiltak og satsinger
- Krevende, men helt nødvendig økonomisk omstilling i årene som kommer
- Vi er en lavinntekstkommune blant storbyene
- Vi leverer våre tjenester effektivt og til lav pris med god kvalitet
- Vi har til dels betydelige levekårsutfordringer og behov for å opprettholde riktig tjenestenivå til våre innbyggere
- Vi må utforske gode løsninger for hvordan vi skal levere riktige tverrfaglige og effektive tjenester i en stram økonomisk situasjon
- Nødvendig å se på strukturgrep innenfor flere sektorer for å redusere kostnadsnivået

Forutsetninger for å lykkes

- Viktig å løfte blikket, se helheten og sammenhengene – for å kunne prioritere
- Når dere prioriterer noe, betyr det at dere velger bort noe annet
- Hvis man ikke kjenner konsekvensene av et vedtak, bør det ikke fattes
- Viktig å tenke langsiktig
- Det er fristende å bare tenke i 4-årsperioder, men det er ikke bra for kommunen!
- Beslutningene dere tar, må stå seg over tid – hvis vi skal ha økonomisk, sosial og miljømessig bærekraft

DRAMMEN
KOMMUNE
- et godt sted å leve